

Bouwen aan vertrouwen: laten we het samen doen

Door Alysa Eijkelenboom, Jonge Onderzoeker PCL

Blog, mei 2023

Woensdag 24 mei was de vierde reeks van onze College Tour 'Bouwen aan vertrouwen'. Waar we in februari tijdens [de tweede College Tour](#) met elkaar en met Eva Rovers en Karel Smouter in gesprek gingen over maatschappelijk onbehagen, gingen we in deze College Tour met elkaar in gesprek over politiek onbehagen en wat hieraan te doen is. De focus lag deze keer op manieren om met elkaar in gesprek te gaan om huidige uitdagingen aan te gaan.

Harmen Binnema, docent Bestuur en Beleid aan de Universiteit Utrecht, en Sandra van der Meer, bestuurslid HR & Secretaris bij de Jonge Klimaatbeweging, waren uitgenodigd als sprekers. Harmen Binnema vertelde ons meer over het poldermodel, dat het terug van (nooit) weggeweest is, en hoe dit een Nederlandse traditie is binnen de besluitvorming. Hiermee bouwde hij ook voort op de [derde College Tour](#) van april jl., waar het ook ging over het afbrokkelende gezag als gevolg van drie typen tekorten van de overheid: cognitief, moreel en maatschappelijk gezag. Sandra vertelde ons meer over de Jonge Klimaatbeweging, hun visie voor 2040 en waarom het belangrijk is om het aanpakken van klimaatverandering met elkaar te doen.

Polderen: terug van (nooit) weggeweest, maar is het nu makkelijker?

Polderen werd en wordt gebruikt als een middel door bestuurders om met elkaar in gesprek te gaan, iets wat nu meer dan ooit nodig is door de toenemende decentralisering en het toevoegen van verschillende soorten regio's. Dit "woud aan regio's" maakt het voor bestuurders moeilijk om besluiten te nemen en hun taken goed uit te voeren. Daar komt ook nog bij dat Nederland steeds meer versplinterd raakt en er dus meer meningen van experts zijn om rekening mee te houden. Harmens analyse is dat er sprake is van groter toename van complexiteit in problemen, terwijl de polderaars vaak de neiging hebben om vooral technische oplossingen (hoe) te zoeken in plaats van de ethische vragen (wat) te verkennen. Ook voor inwoners wordt het niet makkelijker, doordat wanneer besluitvorming minder transparant is, zij minder goed weten bij wie ze terecht kunnen met vragen en in welke laag zij hun (on)genoegen kunnen uiten voor het uitgevoerde beleid. Burgers voelen zich hierdoor minder betrokken bij de politiek en dit zorgt voor onbehagen, zoals het [recente onderzoek van de SCP](#) ook aantoont.

Maar hoewel polderen nu misschien moeilijker is geworden door toenemende complexiteit, geeft Harmen wel aan dat het belangrijk is om door te blijven gaan met polderen. Het zorgt namelijk voor maatschappelijke, integrale en gebiedsgerichte besluitvorming met een focus op bestuurlijke effectiviteit en slagkracht.

Hoe om te gaan met politiek onbehagen?

Er is geen eenvoudige manier om met politiek onbehagen om te gaan of om het op te lossen. De huidige samenleving kent complexe vraagstukken waar op verschillende manieren aan gewerkt kan worden. Daarbinnen zijn er verschillende manieren om burgers te betrekken. Burgerberaden, zoals één van onze eerdere sprekers, Eva Rovers, ook vertelde kunnen helpen bij *throughput* legitimiteit. Wel is het belangrijk om het proces van burgerberaden goed in te richten. Op de vraag of er een blauwdruk voor burgerberaden bestaat antwoordde Binnema genuanceerd: ja, er is een blauwdruk, maar de context waarin het zich afspeelt is het allerbelangrijkst. Ook moet je je afvragen of het burgerberaad het juiste middel is en moet je opletten dat het nooit als doel wordt gebruikt. Sandra voegde hieraan toe dat er opgepast moet worden voor 'youthwashing': het betrekken van jongeren puur om te kunnen zeggen dat je ze hebt betrokken zonder iets te doen met wat zij zeggen en wat hun wensen zijn.

Veranderen: het kan als het moet en denk intergenerationeel

Na een korte stelling bleek dat iedereen vond dat we niet kunnen wachten en hopen dat iemand anders het klimaat gaat oplossen. Er is een proactieve houding nodig. De Jonge Klimaatbeweging heeft een nieuwe [visie opgeschreven hoe zij Nederland in 2040 zien](#). Met zeven thema's ziet het eruit als een hoopvolle wereld, waarin natuur en mens hand in hand leven. De Jonge Klimaatbeweging kijkt met een positieve blik naar de toekomst. Ja, niet alles is misschien nog mogelijk, maar het is belangrijker om te focussen op wat nog wel kan. In wat voor wereld willen we juist wel graag wonen? Sandra noemde hun visie radicaal realistisch, omdat corona ons heeft getoond dat het mogelijk was om veel te realiseren op korte termijn. Als we het klimaat als crisis aanvliegen, zoals is gebeurd bij corona, dan kunnen we dus wel veranderen als het moet.

Maar wie gaat dit doen? Bijna alle handen gingen de lucht in bij de stelling: "Hoe oud ben jij in 2040? Werk je dan nog?". Het is dus niet alleen aan de jongeren, ook de volwassenen kunnen een steentje bijdragen bij het oplossen van de klimaat problematiek. Denk dus vooral intergenerationeel. De vraag of we een stap achteruit durven te nemen zorgde voor een levendige discussie. De visie van de Jonge Klimaatbeweging is geen stap achteruit, het is een stap vooruit maar dan een andere richting in dan nu wordt gedaan. Ja, we leveren wat in en dit is vervelend en hier mogen we rouwig om zijn (klimaatrouw), maar denk ook vooral in het positieve.

Ik durf het wel, als ik niet alleen hoef te doen

Sandra benoemde ook dat het belangrijk is om het samen te doen. Door de pijn te delen van het loslaten van bepaalde dingen en door een positief toekomstbeeld te schetsen waar landbouw regeneratief is, de omgeving klimaatbestendig is, en vol van biodiversiteit kunnen we samen naar een klimaatneutraal 2040 streven. Sandra merkte dat de jongeren die zij spreekt graag willen **veranderen maar niet alleen: "ik durf het wel, als ik het niet alleen hoef te doen"**. Mensen willen wel veranderen en zich aanpassen om zo de opwarming van de aarde tegen te gaan, maar liever niet alleen.

'Elke discussie is als een ui, zoek het punt waarop je het wel met elkaar eens bent'

Op de vraag hoe de politiek hier mee om kan gaan, antwoordde Harmen dat het belangrijk is om voeten in de klei te houden als politicus en om te weten wat er speelt in jouw gemeente, waterschap of provincie. Probeer uit je bubbel te stappen en toon oprechte interesse om te voelen wat er in de samenleving speelt. Door toenemende werkdruk is hier alleen steeds minder tijd voor. Tip dus om hier tijd voor vrij te maken om met elkaar in gesprek te gaan in de buurt. En denk ook intergenerationeel: spreek jongeren (stel een generatietoets in). De term volksvertegenwoordiger zegt het al: het is de taak om het volk te vertegenwoordigen. Maar wie zijn zij en wat willen zij? En wat als we het niet eens met elkaar zijn? Dan is het toch belangrijk om met elkaar in gesprek te blijven gaan. Sandra omschrijft ieder mens als een ui met verschillende schillen. In gesprek met elkaar moet je op zoek naar die schil van de ui waar je het samen over eens bent. Ja, het klimaat is belangrijk, dat vinden we allebei, maar op welke manier vind jij het belangrijk?

Save the date: woensdag 13 september 5^e College Tour, 15:00-17:00 uur.